

V Praze dne 10. 1. 2019

Návrh: Protierozní vyhláška a omezení dovozu krmné soji

Vážený členové Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu,

předkládám Vám návrh k zajištění protierozní legislativy s důrazem na pěstování protierozních plodin. Na potřebu protierozní legislativy se mnohdy naráží, ale bohužel brání jí různé tlaky. V minulých letech se zabývali pracovníci VÚMOP (Ing. Jan Vopravil, Ph.D. a Ing. Jiří Hladík Ph.D.) přípravou protierozní vyhlášky s Ministerstvem zemědělství, ale materiály nedospěly do ostrého schvalovacího procesu. Před tím v roce 2012 bylo zrušeno Nařízení vlády 103/2003 Sb. o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech. Aktuálně je jeden návrh protierozní vyhlášky v připomínkovém řízení, předkladatelem je MŽP společně s MZe, ale ubírá se spíše jen k pozitivní shodě na omezení monokultur na 30 až 40 ha.

Využívám tedy RVÚR s mezirezortním postavením a širší možností jednání. Protože nejde jen o půdu, ale jde o spojitou záležitost k využití přímo protierozních pícnin v živočišné výrobě, spojuji tento návrh také s ekonomickou konkurenceschopností dovozu soji z tropických oblastí. Čím více dovážené soji, tím menší poptávka k pěstování pícnin potřebných pro dodání energie půdě u nás a tím větší snahy nahrazení těchto pícnin plodinami pro bionergetiku naopak vyčerpávajícími půdu.

Eroze půdy v současnosti ohrožuje více než polovinu zemědělské půdy ČR a je zásadním problémem v tropických oblastech, kde lesy ustupují produkci soji využívané také přímo v ČR. Je tu daný vysoký obsah bílkovin v soji a její nízká cena kvůli produkci v rozvojovém světě. Takový rozvoj je dlouhodobě zcela neudržitelný, protože české zemědělství potřebuje udržení kvalitní půdy a civilizace na planetě tropické pralesy s klíčovou rolí pro klima. Likvidace deštných pralesů může mít větší klimatické dopady pro kontinentální části planety a dlouhodobou zemědělskou produkci, než změny koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře.

Odhady průměrné roční spotřeby sójových šrotů dosahují v České republice 300 000 tun. Současná tuzemská produkce sójových bobů dosahuje přibližně 27 000 tun (pěstováno na ploše 10 608 hektarů), což je asi 9% české spotřeby. Na druhé straně je zřejmý pokles pícnin na orné půdě, podle ČSÚ z 1 091 926 ha v roce 1988 na 468 328 ha v roce 2018.

Používání bobovitých píceň díky jejich symbióze s bakteriemi dokáže nahrazovat průmyslová hnojiva a díky jejich vysokému obsahu bílkovin jsou klíčovým krmivem pro živočišnou výrobu. Výroba průmyslových hnojiv mimochodem vyžaduje na 1 kg dusíku v nich energii 80 MJ a píceň místo toho představují významný úsporný ekvivalent v podobě obnovitelné energie. Podobně lze nahlížet i na koloběh uhlíku s energií pro půdu v podobě organických látek zvyšujících její úrodnost, schopnost vázat vodu a bránit roznášení půdy erozí. Navíc jde o významné medonosné rostliny. Nevýhodou bobovitých píceň je, že se o nich nemluví tolik jako například o fotovoltaice a řepce. Mezi bobovité píceň využitelné v ČR patří různé jeteloviny (jetel, štírovník růžkatý, vičenec ligrus aj.), vojtěška a luskoviny jako bob, lupiny, vikve, hrách a také přímo soja.

Vedle zařazení bobovitých píceň ve střídání plodin má proti erozi dále význam využívání meziplodin (pěstovány po sklizni a do vysetí hlavních plodin) a ochranných plodin (pěstovány mezi řádky hlavních plodin). Více používat se musí také přímo svazenka, což je stále známější medonosná meziplodina na píci vytvářející ohromné množství biomasy a zbytky této biomasy mohou účinně bránit erozi při dalším pěstování například kukuřice. Z méně známých technických opatření jde o rozšíření používání protierozní plečky (upravující povrch půdy, aby mezi řádky neproudila voda unášející půdu).

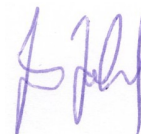
Používání bobovitých píceň proti erozi je alternativou k dovozu krmné soji. Proti argumentu nižších cen krmných směsí z dovážené soji pro hospodářská zvířata a tedy i pro konkurenceschopnost produkce masa v ČR lze snadno postavit hodnotu ničení půd v řádech miliard Kč a ztrátu využitelnosti půd pro produkci potravinářských komodit do budoucna. Za optimální pokládám dotační politiku, která by umožnila cenové srovnání produkce českých protierozních píceň s používáním krmných směsí z dovážené soji a učinila jejich pěstování ekonomicky atraktivní i proti dosud rozšířenému pěstování řepky a kukuřice pro bioenergetiku. Nebo rovnou rozšíření debaty na úroveň nastavení celoevropských dotací pro protierozní píceň. Je zřejmé, že tyto píceň nestačí s nastavením legislativy nutně pěstovat, ale musejí být konkurenceschopné pro využití v místní živočišné produkci. Pro tropické oblasti se nabízí místo produkce soji udržitelná zemědělská produkce v systému agroforestry.

Prosím o projednání tohoto návrhu v nejbližším jednání Výboru a těším se na plodnou debatu.

S úctou,

RNDr. **Jiří Jakl** v.r.

člen Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu
předseda Zvonečník, z.s.

Zavedení protierozní vyhlášky a omezení dovozu krmné soji podporují tyto osobnosti:

doc. Ing. **Josef Hakl**, Ph.D., Ing. **Perla Kuchtová**, Ph.D., Ing. **Josef Holec**, Ph.D. (ČZU v Praze)
prof. Mgr. Ing. **Jan Frouz**, CSc. (Centrum pro otázky životního prostředí UK)